

*Лук'янчук Діана,
студентка 206 навчальної групи ННІ №1
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:
Чеханюк Леся Володимирівна,
старший викладач кафедри
конституційного права та прав людини
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук*

КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ: ФУНДАМЕНТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ

Україна, як і будь-яка інша демократична держава світу, має свою Конституцію, яка відіграє надзвичайно важливу роль, оскільки закріплює основні положення, на яких ґрунтуються найважливіші сфери функціонування держави та суспільства. Конституція – це основний закон України. Вона має найвищу юридичну силу, а це означає, що всі інші закони та нормативні акти повинні їй відповідати.

Конституція України складається з преамбули (вступ), основної частини, п'ятнадцяти розділів, прикінцевих та перехідних положень, сто шістдесят однієї статті. Основний закон держави був прийнятий Верховною Радою України на її п'ятій сесії 28 червня 1996 року. Цей день оголошено державним святом українського народу, оскільки Конституція є Законом, який визначає та закріплює фундаментальні основи всього суспільного життя, статус людини і громадянина, а також принципи організації та функціонування державного апарату України [1].

Конституційний Суд України – це єдиний орган державної влади, який володіє винятковим правом офіційно тлумачити Конституцію. Тільки Конституційний суд України може давати офіційне тлумачення Конституції. Жодні інші державні органи, суди або посадові особи не мають таких повноважень. Його рішення щодо тлумачення Конституції є остаточними й не підлягають оскарженню [2].

Конституція проголошує, що Україна є правовою державою. Це означає, що закон - найвищий нормативний акт, який стоїть над усіма іншими. Ніхто не може його ігнорувати або перевищувати свої повноваження. Закон чітко визначає та захищає основні права всіх українців, такі як право на життя, свободу, особисту безпеку, свободу слова, думки, релігії, мирних зборів та багато інших. Також вона чітко визначає функції та повноваження трьох гілок влади: законодавчої, виконавчої та судової. До законодавчої влади України входить Верховна Рада України. Найвищим органом виконавчої влади є Кабінет Міністрів України. Систему судоустрою складають: місцеві суди, апеляційні суди, Верховний Суд. Всі державні інституції України, без винятку, зобов'язані діяти в рамках Конституції. Це стосується Кабінету Міністрів, судів, Служби безпеки, Національної поліції та інших органів влади. Їхні рішення та дії повинні ґрунтуватися на Конституції та не суперечити їй [1].

Прийняття Конституції України знаменувало собою перехід до якісно нового етапу розвитку держави, де ключовими принципами стали демократія, верховенство права та соціальна справедливість. Конституція закріпила основи суспільного та державного ладу України, визначивши напрямки розвитку країни та гарантувавши права та свободи її громадян. Вона стала фундаментом для формування громадянського суспільства, де влада належить народу, а верховенство закону є непорушним принципом.

Її сутність полягає в тому, що Конституція України:

- обмежує державну владу: насамперед, вона покликана захистити права та свободи громадян від свавілля з боку держави; Конституція встановлює чіткі межі для втручання держави в життя людей, гарантуючи їм свободу слова, віросповідання, зібрань, недоторканність особистого життя та інші права;
- забезпечує верховенство права: Конституція проголошує, що всі закони та інші нормативно-правові акти України мають відповідати її нормам, а це означає, що жодна людина, незалежно від посади чи статусу, не може бути вище за закон; верховенство права гарантує справедливість та неупередженість у стосунках між державою та громадянами;
- визначає форму державного правління: Конституція встановлює, яким чином організована державна влада в Україні, визначає повноваження та структуру органів влади, а також принципи їх взаємодії, а дозволяє забезпечити чіткий розподіл влади та запобігати узурпації влади однією з гілок;
- забезпечує соціальну справедливість: Конституція проголошує принципи соціальної справедливості та гарантує державну підтримку вразливим верствам населення, це, зокрема: право на соціальний захист, освіту, охорону здоров'я, житло, допомога при народженні, похованні та інші соціальні блага;
- визначає напрямки розвитку суспільства і держави: Конституція окреслює загальні цілі та напрямки розвитку України зокрема у сфері економічного зростання, соціальній та оборонній сферах, зовнішній політиці та багато іншого [3].

Конституція слугує основою для всіх інших законів та нормативно-правових актів, які приймаються в Україні. Тобто, все законодавство ґрунтується на єдиних принципах та цінностях, закріплених у Основному Законі. Міжнародні договори, які укладає Україна, не можуть суперечити Конституції.

Також в законі передбачений складний механізм зміни конституційного тексту. Конституційно передбачено можливість подальшого розширення прав і свобод особи, посилення їх гарантованості. Згідно з частиною першою ст. 22 Основного Закону, права і свободи людини та громадянина не є вичерпними. Тим самим конституційно визнається можливість розширення кола основних прав і свобод особи. Водночас ні за яких обставин Конституція України не може бути змінена в умовах воєнного або надзвичайного стану [4, с. 35].

Таким чином, Конституція України відіграє важливу роль у житті країни, встановлюючи основні правила і принципи, на яких будується держава. Вона гарантує незалежність і цілісність країни, захищає права і свободи громадян. Основний закон держави є найвищим нормативним актом, і всі інші закони

мають йому відповідати. Це забезпечує стабільність і правопорядок у державі, гарантує справедливість і неупередженість.

. Крім того, Конституція визначає повноваження трьох гілок влади: законодавчої, виконавчої та судової, забезпечуючи баланс між ними і запобігаючи зловживанням владою. А єдиним органом конституційної юрисдикції в Україні є Конституційний Суд України, який слідкує за тим, щоб усі нормативно-правові акти відповідали Конституції, та має право офіційно її тлумачити, що допомагає уникати суперечок щодо її змісту.

Конституція також проголошує принципи соціальної справедливості, підтримуючи вразливі верстви населення, і визначає напрямки розвитку країни. Вона є основою для всіх інших законів України і містить механізми для розширення прав і свобод громадян, водночас забороняючи зміни під час воєнного або надзвичайного стану;

Конституція України – це не просто звичайний закон, це фундамент нашої державності. Це той документ, який має найвищу юридичну силу, і всі інші нормативно-правові акти мають відповідати його нормам. Її можна назвати «законом законів», адже саме вона визначає принципи функціонування держави, права та свободи громадян, а також механізми влади.

Список використаних джерел:

1. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
2. Про Конституційний Суд України : Закон України. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 35, ст.376. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19#Text>
3. Конституційне право: підручник / За загальною редакцією М.І. Козюбри, Ю.Г. Барабаш, О.М. Бориславська, В.М. Венгер, М.І. Козюбра, А.А. Мелешевич. - К.: Ваіте, 2021. 528 с.
4. Боняк В.О., Завгородній В.А., Самотуга А. В., Філянїна Л. А. Конституційне право України : навчальний посібник [для підготовки до іспиту за кредитно-модульною системою навчання]. 2-е вид., перероб. і доп., Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 293 с.